

68/

ACC. N:R M. 16021: 1-8.

Landskap: Skåne Upptecknare: Viola Robertson
Härad: Hälsingborg o. Malmö Berättare: Harald Larsson
Socken: o. mgt fr. Lund Berättarens yrke: tapetsereare
Uppteckningsår: 1963 Född år 1885 i Burlöv

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Vintern år 1893 kunde man gå över till Helsingör. s. 1-2.
Göingarna sålde "krösen". s. 2.
Torghandel. s. 2-3.
I tapetserearelära. s. 4-7.
"Ljusinbrinningsfest." s. 6.
Första m.m. mig gick barn omkring o. sjöng o. tiggde. s. 8.

Skriv endast på denna sida.

Min far var från Åkarp, och en gång i veckan reste han in till Malmö och hämtade "roste" hos en bryggare till svinen. Det var sådant som blev över när malten hade pressats ur. Där lärde han känna bryggarens döttrar och gifte sig med den mellersta som hette Maria. De slog sig ner på ett litet ställe som hette Bernstorp. Det låg vid det nuvarande flygfältet. Men stället var litet och det blev svåra år. Så vi fick lämna det och bosatte oss i Hälsingborg. Då var jag tre år. Där var min far med och byggde Parapeten. Sedan blev han nattvakt på sockerfabriken. Då var jag 7 år. Vi den tiden dog mina tre bröder i olika bansjukdomar inom två månader. Förr så skickade man inte efter doktorn i första taget. Nu var jag ensam med mina föräldrar, för en syster var kvar i Malmö hos morföräldrarna.

Jag minns hur far vintern 1893 kom hem och talade om att folk gick över till Helsingör. Så vi skulle ner och titta. Medan vi stod där kom en ridande och red ut på isen. Då sa far att om han kunde komma över så kunde vi också göra det, och så började vi gå på isen. Det var så mycket folk att det var som ett svart band över isen. När vi hade kommit

ungefär halvvägs fick vi se hur bandet av folk delade sig och blev till en cirkel. Det var ryttaren som hade gått ner sig. Vi fortsatte till Helsingör. Och där var det nog fastlag. Man sålde stora kringlor fulla med kummin. Kringlorna trädde upp på ett snöre och sedan bar man dem över axeln som ett ordensband. Ofta brast snöret, och jag var ju inte sen att ta upp kringlor; till slut hade jag så många att det räckte till ett band över axeln. Mor knöt ihop några snörstumpar och trädde upp kringlorna åt mig. Sedan, minns jag, gick vi till ett kaffé och drack något varmt. Vi åkte båt hem. En isbrytare höll en ränna öppen mellan Sverige och Danmark. När vi åkte hem såg vi att man hade tänt eldar kring vaken.

En gång, då jag var omkring 11 år gammal, följde jag med mor och far för att handla krösen. Vi handlade krösen av göingar, som kom med sina vagnar. De liknade skrindor men sidorna var av hela bräder. Vagnarna var fyllda av krösen, bären låg i dem som i stora tråg. Göingeskjutsarna höll till söder om Mariakyrkan.

Av lantbrukarna på torget köpte man smör. Man smakade först på smöret

genom att ta en klick på en slant och slicka av innan man köpte det.

Av en handlerska som hette fru Jonsson brukade vi handla grönsaker. Hon frågade mig om jag kunde springa ärenden åt henne och det kunde jag. Så mitt första arbete hade jag hos henne. Jag började kl 6, då jag fick kaffe och smörgås av hennes hembiträde Maria. Sedan packade jag upp ståndet. Kl 8 började skolan, och på frukostrasten sprang jag ärenden och efter skolans slut packade jag in. Jag hade det bra hos fru Jonsson, fick 1,50 kr i veckan plus mat.

På gården där fru Jonsson bodde låg en möbelverkstad. En av lärpojarna kom en dag och frågade mig om jag ville arbeta ett tag i hans ställe, för han skulle hem till Örskelljung och läsa för prästen. Jag frågade far och han tyckte det var bra. Självt hade jag hellre velat bli trädgårdsmästare. På verkstaden fick jag mest springa ärenden och ofta fick jag hämta brännvin åt gesällerna. 1 dl kostade 12 öre och 2 24 öre. Men jag får säga att det inte var så mycket fylleri då som nu, trots att brännvinet var så billigt.

Och så kom min konfirmation. Mor hade fött fyra barn till nu, stugan

blev för trång, och det var dags för mig att flytta hemifrån.

Jag kom till Malmö och bodde hos mina morföräldrar. Min morbror hade övertagit bryggeriet och utökat med en läskedrycksfabrik, och där stod jag och etiketterade ett slag innan jag fick arbete som lärpojke på en verkstad. Där fick jag första året 4 kr i veckan, varav mormor fick 3,50. Andra året fick jag 6 kr och tredje 8 kr i veckan. Men då tyckte jag att det var så bra att jag kunde klara mig själv, så jag hyrde ett rum av en av tapetserarna på verkstan. Jag åt på ett ställe som vi kallade "Billigheten". Där kostade en kopp kaffe och två wienerbröd 16 öre och en middag 35 öre. Min lön räckte till mat och hyra, värre var det att få dem att räcka till kläder, men det ordnade jag genom extraarbete på kvällarna.

Ja, så blev jag gesäll. Den sista lönen som lärpojke hade varit 12 kr; nu fick jag som yngste gesäll 18 kr i veckan.

På verkstan var en 10 - 12 gesäller, och det brukade gå åt en liter brännvin på förmiddagen och en liter på eftermiddagen, men man fick smussla för mästare, för honom var man rädd för.

När man fick ut sin lön gick det så till att den äldste gesällen först gick in till mäster, som räknade ut hur många timmar gesällen hade arbetat, och så fick han betalt för dem. Sedan gick näst äldste in osv. Jag gick som yngste gesäll in sist. När jag kom in sa mäster: " Du har full arbetstid, det är bra. Men akta dig för att gå i byn!" "Att gå i byn" var när en gesäll firade litet för mycket, då han hade fått ut lönen, och inte kom till arbetet. Det hände ofta att 3 - 4 gesäller "gick i byn" både lördag och måndag. När jag kom ut från mäster stod alla gesällerna uppradade och de sa att jag nu skulle få betala "inkilning". Jag hade hört talas om "inkilning", som gick ut på att den nye skulle bjuda på brännvin. De sa att jag nu skulle bli du med dem, och att vi skulle gå till Stenbros krog. Så blev jag du med gesällerna, och nu var det lika farligt att säga Andersson till en gesäll som det förut hade varit att säga du. Då kunde man få en ordentlig örfil.

Vårt yrke är inte så gammalt. Det har utgått från sadelmakeriet. Min förste mäster kallades sadelmakare fast han mest sysslade med möbler. När jag var lärpojkeså fick man, när man inte hade något viktigare

5. arbete för sig, "bega trå" och koka "beg". Och när man gjorde det skulle

man svära "begeden". Jag minns inte hur den löd. Den växlade mycket för det skulle vara riktigt krånglig att komma ihåg. En gesäll vakade över en, och om man stakade sig så klappade han till en. Ja, och så kunde man få sy "fans väska". Det gick så till att en läderbit sattes fast i en klämma som satt på en stång som man höll fast mellan benen, och så övade man sig att sy på läderbiten. Det var denna läderbit som kallades "fans väska".

På hösten när det började mörkna så att det blev svårt att arbeta utan ljus från fotogenlampor hade vi "ljusinbrinningsfest". En lördag innan vi på allvar började använda fotogenlamporna satte vi upp bord som vi klädde med kalikå (kalikå användes vid stoppning). Därpå dukade vi och gjorde verkstan riktigt fin. Mäster bjöd på mat och brännvin. Maten kunde bestå av smörgås eller någon liten varmrätt. Mäster och hans familj var med. Äldste gesällen var traktör.

När jag hade varit gesäll några månader blev det ont om arbete, och det var sed att den yngste gick först. Då reste jag till Lund, det var 1905. Här har jag sedan stannat och arbetat på olika verkstäder.

När jag började i yrket fick man lära sig att stoppa madrasser, stoppa möbler, lägga mattor och sätta upp markiser och gardiner. Nu har det blivit så specialiserat att en tapetserare nästan bara arbetar med möbler.

Medan jag fick som lärpojck fanns på verkstan en annan lärpojck som hette Wallin. Han frågade mig om jag var med i fackföreningen. Han fick mig att gå med. Förr hade bara gesäller fått vara med, men nu fick även lärpojkar som hade arbetat i yrket i tre år komma med. Han fick mig även med i Socialistiska ungdomsklubben. Där var det föredrag i olika ämnen, sång, musik och deklamation. I styrelsen satt Per Albin och hans bror Sigfrid, Möller och Fabian Månsson. Wallin var kassör och blev sedan kassör för hela landsorganisationen. Senare ändrades klubbens namn till Socialdemokratiska ungdomsklubben. Präster och militärer reagerade man emot, och det berättades många historier om dem. Då kunde inte en riktig socialdemokrat gå i kyrkan som han kan nu.

Jag ska säga att jag har lagt mattorna på Arkivet på Finngatan. Då var Sydow professor. Det var en snäll man. En gång när jag höll till på andra våningen, sjöng jag medan jag arbetade. Det jag sjöng var

ACC. N:R M. 16021:8.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

majsången. Det hörde tydligen Sydow och kom och vill höra om den och skrev samtidigt upp den. I Hälsingborg gick vi barn omkring första maj och tiggde godsaker genom att sjunga, och fick vi ingenting så sjöng vi en nidvisa. Det var denna som Sydow var särskilt intresserad av. Nu har jag glömt det.